

ность целесообразного использования лиственной древесины в строительной промышленности. Главные территории использования её следующие: как опалубочный материал взамен хвойных, как материал для покрытия, на различные проёмные строения, при покрытии крыши под искусственный изоляционный материал, на строительство горизонтального и вертикального элемента ограждения, а также на различные балки. Особенно в последнем смысле имеются значительные удовлетворительные разрешения Института, эти данные убедительно доказывают возможность применения лиственной древесины в качестве балок, брусьев и пр.

Erdélyi Gy.: UTILIZATION OF THE WOOD OF DOMESTIC BROAD-LEAVED TREES IN THE ARCHITECTURE.

The building-industry is one of the main users of the wood of local broad-leaved trees. The aim is to use the local woods instead of pine saw-products. Their application would be useful for making components which made of other materials up-to-now. The experiences made by Faipari Kutató Intézet proved these possibilities, providing the adhesive and conserve materials. The broad-leaved wood is applicable as row-material for cradle instead of pine-wood, for covers, for different constructions as the door and window, for tool-covers under the artificial materials, for both horizontal and vertical elements of separating space and for different supporter constructions. Specially in the last case has the Institution several advantageous solutions and informations prove the applicability of broad-leaved materials as supporters.

A vertikális faanyagfeldolgozás gondjairól

MADAS LÁSZLÓ

Amikor 1965 őszén egyik „mozgékony” barátom karonfogott és megcsillogtatta előttem a fából gyártható termékek széles skáláját és egy konkrét „üzletbe” akart bevonni, akkor éreztem istenigazában azt a mesterségesen szűkreszabott lehetőséget, melynek felső határát az erdészeti fagyártmánytermelésben a parkettfriz előállítására jelentette. Már ekkor érezhető volt az előszele néhány olyan alapvető változásnak, amelyek napjainkban váltak valósággá, mint az új gazdaságirányítási rendszer, vagy a belső faanyagforrások kihasználatlansága, és a légkör egyre inkább alkalmassá vált arra, hogy a „fagyártmánytermelés” ideológiai, szakmai és technikai korlátait arrébb rakjuk. Nem sokan voltunk azonban még ekkor, akik úgy vélték, hogy *fagyártmány mindaz, ami fából készül*, és minden ilyet előállítani joga és érdeke az erdőgazdaságnak: csak színvonal kérdése, hogy a határ a bányászédeszkánál van-e, vagy esetleg egy igényes falburkolatnál. — Nos, elindultunk és a laikusok biztonságérzetével, meg a felfedező fanatizmusával fogtunk hozzá a fagyártmánytermelés forradalmasításához. Mint utóbb kiderült, mindkét lelki állapot fontos szerepet játszott abban a küzdelemben, melynek eredményeképp a *fagyártmánytermelés* címszó köré csontosodott fogalmat felváltotta a *fafeldolgozás* összehasonlíthatatlanul tágabb, színvonalasabb, perspektivikusabb koncepciója.

Szinte „háttorzongató” visszagondolni, mostani ismereteink birtokában arra, hogy az első, nagyon igényes, nagy munkánkhoz milyen primitív feltételek között fogtunk hozzá. Hogy mégis sikerült, az egy lelkes kollektíva néha csodát is teremtő erejének volt köszönhető. Az bizonyos, hogy évek vajúdása sűrűsödött e hat hónap éjjelére-nappalába, mely idő alatt nemcsak csemetekerti asszonyok és kéréskeszű favágók sajátították el a fafeldolgozás igényesebb szakmai ismereteit és gyakorlatát, hanem a régi fagyártmánytermelés primitív gépparkja is kiegészült gyalu, maró, csiszoló és kombinált gépekkel. Kialakultak az ipari szervezet körvonalai, megismerkedtünk az építőipar fény- és árnyoldalaival és megtanultuk tisztelni „határidő őszentségét”. Ezóta két esztendő telt el nem kevésbé verejtékes munkával. Gondjaink nem azért nőttek tovább, mivel nem tudtunk elrugaszkodni az induló színvonalától, hanem azért, mivel az újabb és újabb vállalkozások egyre inkább elmélyítették az igények és ezek kielégítésére tett erőfeszítéseink közötti ellentmondást.

Gyakorlatilag ez a következőket jelentette: igazán jól indultunk a Budapest Szállóval, amely meghozta számunkra az építőipar bizalmát és megrendeléseit. Kiderült, hogy a természetes fa — mint belsőépítészeti elem — iránti igényt az erdészet tudja leginkább kielégíteni, mivel ő rendelkezik a szükséges nyersanyagbázissal. Az ember szinte meghatódva figyelte a belsőépítészek örömét, amikor látták a juhar, kőris, cseresznye, tölgy és bükk felhasználási lehetőségét. Az építőipar komolyan vette ajánlközésünket. Az első nekibuzdulásunk után rá kellett jönnünk azonban, hogy *gyártási hagyomány nélkül nincs kiváló gyártmányminőség*. Sok álmatlan éjszakánkba került, amíg a tapasztalatlanságunkból, vagy hiányos technikai és anyagi lehetőségeinkből származó nehézségeinket meg tudtuk oldani. Bizony megtanultuk, hogy mi az a garanciális javítás, és milyen felkészültséggel kell megjelenni a döntőbizottság előtt. Fatermékeinkkel közben bekapcsolódtunk a lakosság ellátásába is. Így korlátozott számban faházakat gyártottunk, különböző rusztikus belső és külső bútorokat hoztunk forgalomba, kerítéseket és kapukat építettünk fából.

Látszólag nem volt semmi akadálya annak, hogy rövid idő alatt akkorát lépünk előre az ipari jellegű fahasznosítás területén, hogy feledni tudjuk az elmúlt évtized elmaradását. Váltig nógattak bennünket javunkat kívánó kívülállók, hogy miért nem csinálunk nagyobb propagandát termékeinknek, miért nincs bemutatótermünk, miért nem veszünk részt kiállításokon, miért nincs árjegyzékünk, miért nem veszünk részt az exportban stb.? Nagyon reálisan ítéltük meg azonban a helyzetünket és be kellett vallanunk elsősorban önmagunk előtt, hogy az induláskor megoldhatónak vélt gondok egy részén mind a mai napig sem tudtunk úrrá lenni. Pedig ezek alapvető feltételek voltak. Kiderült, hogy már a kisigényű faárut is csak száraz faanyagból lehet jó minőségben előállítani. Évi négy-ötezer m³ 8—12⁰/₀-os nedvességtartalmú faanyagoknak kellene rendelkezésre állni ahhoz, hogy termékeink szervezeti propagandájára, árjegyzék kiadására gondolhatnánk. Hol vagyunk még ettől! Tökéletesen ismernünk kellene a keményfák tulajdonságaihoz illő dimenziókat, kötéseket, csapolásokat, illesztéseket és ragasztási módokat. Milyen messze vagyunk még az igényes és hatékony faanyag-tartósítás és felületkezelés gyakorlatától. Nem utolsósorban a megfelelő gyártási kapacitás előteremtéséhez még mindig rengeteg verejtek, idő és pénz kell. És itt egy pillanatra érdemes megállni.

Lepence patak egyik festői lankáján építjük fel az új fafeldolgozó üzemünket. Öt ezer m³-re terveztük a kapacitását, és egy ügyes, kulturált, jól mechanizált vertikumnak álmodtuk meg. Az összes anyagi és szellemi fejlesztési erőforrásunkat több évre igénybe fogja venni ez a beruházás, amíg elkészül. Idáig rendszerben is volnánk. Mégis komolyan gondolkodóba kell esni a tényen, hogy Lepencétől 3 km-re, Dömösön az ottani fagyártmánytermelő üzem területén 20 évvel ezelőtt egy kétgatteres, aránylag korszerű fűrészüzem állt, amelyet azonban az akkori rendeletek szerint össze kellett törni és le kellett adni a vasgyűjtőknek! Mennyivel könnyebb lenne most azt továbbfejlesztetni, gondolná az ember! Vagy talán mégse...?

Visszatérve a szükséges feldolgozó kapacitás létrehozásához, nem szabad megfeledkeznünk arról a gondunkról sem, hogy a fejlesztést a teljes iramban folyó termeléssel párhuzamosan kell elvégeznünk! Nem kívánok azonban e helyen most azokról a gondjainkról beszélni, amelyeket a fejlesztés pénzügyi alapjainak előteremtése (társulás, bankhitelek felvétele stb.) a szükséges gépek megszerzése (félő hogy kissé korszerűtlen gépekkel leszünk kénytelenek felszerelni üzemünket!), az építkezés anyag- és munkaerő nehézségei stb. jelentenek mindazok számára, akik az iparosodásban látják a magyar erdőgazdaság felemelkedésének a lehetőségét.

E rövid írásomnak nem az volt a célja, hogy kedvét szegjem azoknak, akik most teszik meg a kezdő lépéseket a vertikális fafeldolgozás területén, de szerettem volna realisan megrajzolni azokat a gondokat, amelyekkel mindenképpen számolni kell a megvalósítás során. Optimizmus tölti el az embert, ha látja azt a szinte megható lelkesedést, eltökéltséget, leleményességet és felelősségvállalást, amellyel országszerte találkozhatunk azokon a helyeken és azokban a baráti körökben, ahol a fahasznosítás ipari jellegű megvalósításán dolgoznak. Mi magunk is, „hol fenn, hol lenn”, de változatlan kedvvel és következetességgel valósítjuk meg mindazokat a célkitűzéseinket, amelyek a remekszép hazai kemény lombos fáink ökonomikus és kulturált felhasználását vannak hivatva szolgálni.

„Hazai lombos fatermékek az építészetben”

A Középmagyarországi Erdőgazdasági és Faipari Egyesülés és a Típustervező Intézet közös kiállítása

ERDŐS LÁSZLÓ

A Középmagyarországi Erdőgazdasági és Faipari Egyesülés Igazgatótanácsa 1969. februárban olyan határozatot hozott, hogy az Egyesülés Irodájának előző évi fenntartására befolyt összeg fel nem használt részéből kiállítást rendezzen az Iroda. A határozatot az indokolta, hogy az egyesüléshez tartozó több erdőgazdaság által kitermelt faanyag értékesítése állandó nehézséget okoz. Különösen súlyosak az elhelyezési gondok a cser és akác állományokkal rendelkező erdőgazdaságokban, mert a bányászati választékok állandó csökkenése miatt a rönkértékesítés is erősen korlátozott. Céljául tűzte ki a kiállítás, hogy bemutassa az elsősorban ezekből a fafajokból magasabb vertikálitási fokon előállított félkész- és késztermékek értékesítési lehetőségeit, továbbá hogy rámutasson az erdőgazdasági fagyártmánytermelés vertikális továbbfejlesztésének, magasabb technikai-technológiai szintű fafeldolgozó kapacitás létrehozásának szükségességére.

A kiállítás árubemutatója is kívánt lenni az egyesüléshez tartozó erdőgazdaságok és faipari vállalatok által előállított termékeknek. Tájékoztatni kívánta mind a szakközönséget, mind a lakosságot a hazai lombos fatermékek terén levő elhelyezési és vásárlási lehetőségekről. Egyben azt is dokumentálni kívánta, hogy a hatalmas fenyőimportra szoruló fagazdaságunk egyes lombos fafajokból jelentékeny készlettel — még export lehetőségekkel is — rendelkezik.

Az Országos Tervhivatalnak a hazai lombos faanyagok fokozottabb feldolgozására és az iparfejlesztés strukturális átalakítására vonatkozó javaslatai alapján az építőipar területén a *Típustervező Intézet* kapott megbízást e fatermékek felhasználási lehetőségeinek növelésére. A házigyári építkezés felfutása, a sorozat- és előregyártási lehetőségek kihasználása hatalmas előrelépést jelenthet ebben a tekintetben. A Típustervező Intézet különböző jellegű faépületek (lakóházak, pénztárak, váróhelyiségek, mezőgazdasági épületek) tervezésével máris figyelemre méltó eredményeket ért el. Az Országos Tervhivatal közreműködésével szerencsés együttműködés jött létre a Típustervező Intézettel a kiállítás rendezésében, s az Intézet anyagilag is érdekeltséget vállalt.

A bemutatott termékek részletes ismertetésére, a műszaki adatok és paraméterek feltüntetésére ebben a beszámolóban nincs lehetőség. Ezeket majd egy később kiadandó termékismertetőben közöljük. Itt csupán a kiállításon bemutatott termékcsoportok vázlatos összefoglalására szorítkozhatunk, elsősorban az erdészet-faipar szemszögéből.

Szerszámkamrák, szaunák, hétvégi házak, falelemek (panelek).

Ezek a termékek a Típustervező Intézet, a Faipari Kutató Intézet és a Gödöllői Állami Erdőgazdaság között már egy éve fennálló együttműködés eredményeként kerültek bemutatásra. Talán az egész kiállítás legnagyobb érdekessége a bemutatott 2. típusú szerszámkamra, ez az 5,76 m² alapterületű és 2,88 m² fedett előtérrel ellátott, szerényebb hétvégi háznak is beillő faépület. Oldalfalak mesterségesen szárított 1,2 méter hosszú, 8 cm széles, 20 mm vastag, csaphornyos akácelemekből, boronafalas csomóponti kötéssel. Élpallós rendszerű tetőszerkezet, kettős deszka héjazattal, lég-